

norsk shakespeare tidsskrift

«Okkupasjonens fanger» av Einat Weizman. Regi: Marius Kolbenstvedt. Vega Scene 2020. Foto: Kolbenstvedt

Vellykka og viktig dokuteater

«Okkupasjonens fanger», skrevet av jødisk-israelske Einat Weizman i samarbeid med palestinske politiske fanger, er blitt renskåret

og presist teater i Marius Kolbenstvedts regi. Stykket løfter respektfullt fram de av ofrene for Israels okkupasjon av Palestina som det står dårligst til med: politiske fanger i israelske fengsler og leire.

Tekst:

Elin Lindberg

Okkupasjonens fanger vises som en del av HUMAN internasjonale dokumentarfilmfestival. I løpet av uka er det et mangfoldig program der fokuset

er retta mot menneskerettigheter og samfunnsspørsmål. Det er debatter, workshops, seminarer, samtaler, konserter, utstillinger og teaterforestillinger. Det er prisverdig at nettopp denne forestillingen får plass her og minner oss på at vi ikke må slutte å snakke om bruddene på menneskerettighetene under Israels okkupasjon av Palestina, selv om dette ikke får de største overskriftene i media for tida.

Einat Weizman

Einat Weizman er jødisk-israelsk dramatiker, skuespiller og regissør. Hun har de siste årene fått mye oppmerksomhet på

grunn av sitt engasjement for de palestinske politiske fangene i israelske fengsler. Oppmerksomheten har i høyeste grad vært både positiv og negativ. I 2017 ble *Okkupasjonens fanger* stanset av den høyrepopulistiske kulturministeren Miri Regev. Den gang proklamerte Regev fra talerstolen i Knesset at et ethvert israelsk teater som setter opp dette stykket, umiddelbart vil miste statsstøtten. Miri Regev er forøvrig tidligere brigadegeneral i Israel Defence Forces der hun tjente som IDFs talskvinne. Hun tilhører det konservative partiet Likud. Det er nå stor interesse for å vise Weizmans arbeider på flere festivaler rundt om i verden. I fjor fikk hun Dramatikerforbundets Solidaritetsstipend. I stykket *Okkupasjonens fanger* har hun satt sammen autentisk materiale fra palestinske politiske fanger. Disse fangene er ikke navngitt, da kan de risikere å komme i fengsel igjen eller få soningsforholdene sine ytterligere forverret.

Renskåret og presist

Publikum sitter i to rader rundt spilleområdet på Vega Scene. Skuespillerne er på plass i hvert sitt hjørne. Vi er plassert tett opp til handlingen, vi konfronteres direkte. Gjennom dette grepet blir vi pålagt oppgaven å være levende vitner for urettferdighet og de bruddene på menneskerettighetene som begås mot de politiske fangene i israelske fengsler.

Tuva Hennem kommer inn på den nakne scenen. Hun presenterer seg som skuespilleren som skal representere Einat Weizman i dette stykket. Det kan kanskje oppfattes som et overpedagogisk grep, men det fungerer greit i denne sammenhengen der alle midler brukes for å rette fokuset mot stykkets tematikk. Bakgrunnshistorien til stykket blir effektivt presentert for oss. Vi får høre om sensur, fengsling og trakassering av regimekritikere. Hennem som Weizman forteller at til og med posting av et dikt på Facebook førte til fengsling.

Brutalitet og effektivitet

Kjapt etter den innledende presentasjonen av stykket plasseres en krakk midt på scenegolv. En skuespiller (Benjamin Røsler) som representerer fange blir satt på krakken av fangevokterne (Gisle Hass og Terje Ranes). Han blir bakbundet og får ei hette over hodet. En torturscene spilles. Fangen skal tvinges til å tilstå, enten noe han har gjort, eller noe han ikke har gjort. Han skal tvinges til å angi vennene sine. Selv om de fleste av oss i publikum nok kjenner til at dette dessverre forgår både i israelske fengsler og andre steder i verden i dag, blir vi nå minnet på den vitneposisjonen vi har – vi kan ikke forholde oss nøytralt til dette. Skuespiller Terje Skonseng Naudeer representerer en av de politiske fangene. Han forteller at en av fire palestinske israelere risikerer å bli fengslet. Han peker på enkeltpersoner i publikum: «ikke du og ikke du, ikke du, men du», for å illustrere det reelle i dette.

Dareen Tatour

Den israelsk-palestinske poeten og aktivisten Dareen Tatour blir representert av Eva-Lotta Sandberg i oppsetninga. Tatour ble fengsla i 2018 for å ha publisert et dikt på Facebook. I norsk oversettelse har diktet fått tittelen «Steinkasterbarna». Dareen Tatour satt fengslet i fem måneder. Einat Weizman arbeider nå med et stykke basert på samtaler med denne poeten som skriver på morsmålet sitt arabisk. Eva-Lotta Sandberg framfører diktet på en klar og enkel måte. Det blir stående som et eksempel på det absurde i at tekster som dette sensureres. Vi som publikum får igjen vitnestatus. Diktet som fungerer godt i norsk oversettelse, tilfører en dybde til forestillinga. Det skaper et rom for utvidet refleksjon.

Respektfullt

En av historiene som formidles i stykket er den til de politiske fangenes familiemedlemmer. Nora Svalheim som kjæresten til en innsatt, uttrykker dette gjennom et brev. Hun forteller om det ydmykende i å bli stoppet gang på gang på grenseovergangene, om å bli kroppsvisitert, når hun og andre familiemedlemmer ønsker å besøke den innsatte. Hun forteller om hvordan dette går ut over selvrespekten.

Skuespillerne i denne versjonen av *Okkupasjonens fanger* spiller med en fin respekt for materialet. Spillestilen

er dempet og preget av enkelhet. Regigrepene er enkle og effektive. I noen scener strør skuespillerne ut på gulvet noe som ser ut som hvit, finkornet sand, eller mel, for å skape linjer og felt i scenerommet. Det er mulig dette skal ha en symbolsk betydning, men denne blir litt uklar.

Oppsetningen må absolutt betegnes som vellykka.

(Publisert 29.02.2020)

OKKUPASJONENES FANGER

Av Einat Weizman

Oversatt og i regi av Marius Kolbenstvedt

Kunstnerisk og tematisk konsulent: Vibeke Harper

Konsulenter på scenografi og visuelle elementer: Michiel Jansen (Minerva Art Academy, Groningen, Nederland)

Skuespillere: Terje Ranes, Nora Svalheim, Gisle Hass, Eva-Lotta Sandberg, Terje Skonseng Naudeer, Tuva Hennem og Benjamin Røsler

Vega Scene, Oslo, premiere 28.februar 2020